

Udskrift af forhandlingsprotokollen

for ekspropriationskommissionen

vedrørende anlæg i henhold til Ørestadsloven.

Østamagerbanen

16. hæfte

Protokolltilførsel den 6. maj 2004.

Torsdag, den 6. maj 2004 lod Kommissarius protokollen tilføre kendelse i en sag, behandlet ved kommissionens møder den 16. december 2003 og den 9. og 11. marts 2004 vedrørende spørgsmålet om betaling for Københavns Kommunes ledningsomlægninger i Københavns og Tårnby Kommuner i anledning af anlæg af Østamagerbanen (jf. 5. og 12. hæfte).

Protokollen førtes af fuldmægtig *Sine. H. Kjeldsen*.

Sagen vedrører de ledninger, der er omfattet af de på mødet den 19. december 2003 fremlagte ledningsprotokoller.

Østamagerbaneselskabet (i det følgende ØSS) har fremsat følgende principielle synspunkter:

Indledningsvis har ØSS fremhævet følgende to forhold, som ØSS finder centrale for sagen:

- Der gælder et almindeligt gæsteprincip for ledninger, der etableres i alle arealer, herunder i banearaler og vejarealer. Hvis en ledningsejer ikke har betalt vederlag for at ligge i arealet, skal ledningsejeren afholde omkostningerne ved en flytning / omlægning, med mindre andet fremgår af indgåede aftaler. Forventninger og påregnelighed er ikke afgørende – og det er uden betydning for ledningsejers betalingspligt, om ledningsejer ved ledningens placering i det oprindelige vej- eller banearéal kunne forudse, at arealet senere ville blive anvendt til Metro el. lign.
- En kommunes rolle som henholdsvis vejbestyrelse og ledningsejer (forsyningsansvarlig) skal betragtes adskilt. Gæsteprincippet i § 106 i lov om offentlig veje finder derfor anvendelse for kommunens ledninger som for alle andre ledninger, d.v.s. også ved omlægning af kommunens ledninger i kommunale veje.

ØSS' synspunkter er sammenfattet i afsluttende indlæg af 26. februar 2004 fra advokat Jens Auken og uddybet under møderne den 9. og 11. marts 2004. Følgende skal fremhæves:

I. Vedrørende aftaler om placering af ledninger i Amagerbanens tracé:

- Der er fortsat tale om et eksisterende banearéal, og ØSS er indtrådt i de aftaler, der måtte være indgået vedrørende placeringen af ledninger i Amagerbanens tracé, uanset om aftalerne er indgået af Amagerbanen eller af DSB/Banestyrelsen. Banen ikke er nedlagt, da dette kun kan ske ved lov.
- Det er ledningsejeren, der skal dokumentere, at ledningernes placering i arealet – hvad enten det er banearéal, vejareal eller andet – er lovlig i henhold til tilladelse fra arealets ejer.
- Ingen ledning har kunnet anbringes på et privatbanearéal uden godkendelse af den kompetente tilsynsmyndighed (Ministeriet for offentlige Arbejder / Tilsynet med Privatbanerne), der konsekvent forlangte et vilkår med det principindhold, at ledningen måtte omlægges for ledningsejerens regning, hvis jernbanedriften nødvendiggjorde dette.
- Ved anbringelsen af ledninger i banearialet har det været ledningsejeren bekendt, at der meget sandsynligt senere kunne blive tale om anlæg af et 2. spor og etablering af niveaufrie vej- og stiskøringer, og at en ledningsomlægning for ledningsejers regning følgelig kunne blive aktuel, hvis man ikke allerede ved etableringen ville tage hensyn til en sådan fremtidig situation. Det præciseres dog af ØSS, at det for betalingsspørgsmålet ikke er afgørende, hvilke forventninger led-

ningsejeren havde eller ikke havde, jf. ovenfor.

Til støtte for af de ovenfor nævnte påstande m.v. henviser ØSS bl.a. til, at banen ikke er nedlagt, da dette kun kan ske ved lov.

For så vidt angår de *aftaler*, der er indgået mellem ledningsejerne og Amagerbanen i perioden 1906-1976, men hvor betalingssspørgsmålet er uomtalt i aftalen, er det ØSS opfattelse, at betalingssspørgsmålet skal afgøres efter de almindeligt gældende regler, og at der gælder en formodning for, at ledningsejerne skal betale for omlægningerne. For så vidt angår de aftaler, hvor "banens tarv" er anført, kan ØSS kræve omkostninger ved ledningsomlægningerne afholdt af ledningsejerne. I andre tilfælde, hvor betalingssspørgsmålet ikke er direkte omtalt, må afgørelse træffes ud fra de almindeligt gældende regler, jf. bl.a. U 2000. 2098 V. Med hensyn til de aftaler, der er indgået mellem ledningsejere og DSB i perioden 1977-1995, henvises for nogle af aftalernes vedkommende til generalerklæringen af 24. september 1942, der indebærer, at ledningsejer skal betale for ledningsomlægninger inden for det eksisterende banearreal, mens omlægninger uden for banearreal skal deles mellem ØSS og ledningsejer efter en i generalklausulen nærmere angiven formel. I andre aftaler henvises til "Almindelige Betingelser for ledningsanlæg på DSBs areal" (januar 1982) eller "DSB's Almindelige Betingelser for naturgasanlæg" 3. ændrede udgave fra december 1982. Bestemmelserne fastslår efter ØSS' opfattelse, at ledningsejeren ved en udvidet fortolkning skal betale samtlige udgifter ved flytning af ledninger også selvom banen ændres fra en-sporet til to-sporet. ØSS henviser bl.a. til kendelse af 18. maj 1998 afsagt af Ekspropriationskommissionen vedr. Lundtoftebanen/udvidelse af Helsingørmotorvejen (KfE 1999.291). I nogle aftaler mellem ledningsejeren og DSB er betalingssspørgsmålet uomtalt. ØSS mener, at betalingssspørgsmålet i disse tilfælde skal afgøres ud fra de almindeligt gældende regler for ledningsomlægninger. Derudover bør eventuelle aftaler med samme ledningsejer vedrørende andre ledninger i området tillægges vægt.

Spørgsmålet om *påregnelighed*, finder ØSS som nævnt ikke afgørende, men henviser i øvrigt til, at det har været almindeligt kendt i forbindelse med tilladelser til placering af ledninger i banearreal, at Amagerbanen kunne blive udvidet til et 2-sporsanlæg, og at banens niveauoverkørsler og overgange kunne blive erstattet med niveaufrie vej- og stiskæringer. Amagerbanen begyndte allerede om-

kring 1920 at erhverve jord til et 2. spor, og flere af de senere planer om udbygning af S-togsnettet – ligesom DSB's light railprojekter har også omfattet et 2. spor på Amagerbanen. Der henvises endvidere til Tilsynet med Privatbanernes indstillingsskrivelse af 28. februar 1924 til Amagerbanken i anledning af en ansøgning fra Taarnby Sogneråd om underførelse af en kloakledning i Saltværksvej.

II. Almindeligt gældende regler.

ØSS anfører, at i det omfang en ledning ikke er omfattet af en kendt aftale – eller at der må gælde en formodning for en aftale/tilladelse af et bestemt indhold – må betalingssspørgsmålet afgøres ud fra almindeligt gældende regler og praksis.

Østamagerbaneselskabets *centrale påstande* er følgende:

- *Der gælder et almindeligt gæsteprincip for ledninger, der etableres i alle arealer, herunder i banearrealer og vejarealer. Hvis en ledningsejer ikke har betalt vederlag for at ligge i arealet, skal ledningsejeren afholde omkostningerne ved en flytning / omlægning, med mindre andet fremgår af indgåede aftaler (jf. ovenfor).*
- *Forventningsprincippet og påregnelighed er ikke afgørende – og det er uden betydning for ledningsejers betalingspligt, om ledningsejer ved ledningens placering i det oprindelige vej- eller banearreal kunne forudse, at arealet senere ville blive anvendt til Metro el. lign. I øvrigt måtte de omhandlede anlæg i givet fald under alle omstændigheder anses for påregnelige (jf. også under punkt I).*
- *Gæsteprincippet i § 106 i lov om offentlige veje finder anvendelse overfor kommunen, også ved omlægning af kommunens ledninger i kommunale veje. En kommunes rolle som henholdsvis vejbestyrelse og ledningsejer (forsyningsansvarlig) skal betragtes adskilt.*
- *§ 20 i lov om offentlige veje gælder ikke i den foreliggende situation, da der ikke er tale om ledningsflytninger som følge af hovedlandevejsanlæg. Bestemmelsen gælder ikke analogt for andre anlæg, da det er en bevillings-/refusionsregel og ikke en erstatningsbestemmelse.*
- *§ 52 i lov om private veje skal forstås på samme måde som vejlovens § 106 med hensyn til gæsteprincippets anvendelse,*

- *Kommunale ledninger i private fællesveje er omfattet af gæsteprincippet i privatvejlovens § 52, uanset om den pågældende vej måtte være "ejet" af kommunen, enten i egenskab af registreret grundejer til vejen eller som ejer af tilgrænsende ejendomme (bidragsyder til vejen).*
- *ØSS kan påberåbe sig gæsteprincippet i vejlovene, da ØSS som anlægsmyndighed har ansvaret for omlægning af de berørte veje.*

ØSS anfører, at der ved gæsteprincippet ikke er tale om udveksling af gensidige ydelser, men om at den ene part (ledningsejeren) tillades en vederlagsfri brugsret, hvorved der ikke leveres nogen modydelse til grundejeren. Hvis ikke der er ydet et vederlag af en sådan størrelse, at vederlaget nøgternt bedømt kan siges at udgøre et vederlag for en derved opnået servitut og dermed være en kompensation for den ulempe og værdigforringelse, som ledningens tilstedeværelse medfører for grundejeren, da er ledningsejer forpligtet til at flytte ledningen for egen regning, når den til enhver tid værende grundejer ønsker at råde over sit areal på en måde, der ikke er foreneligt med ledningens forbliven det pågældende sted. Dette gælder i hvert tilfælde, hvor grundejerens planer vedrørende ændring af forholdene har en efter den pågældende grundejers behov rimelig begrundelse. En grundejer kan altså ikke uden ganske særlige holdpunkter antages, - uden at have modtaget vederlag herfor - at have accepteret en begrænsning i sin rådighed over den faste ejendom på en måde, der ad åre kan påføre grundejeren betydelige udgifter i forbindelse med eventuelt ændret anvendelse af ejendommen. Der er således ikke tale om gensidig bebyrden af aftaler - og obligationsrettens forventningsprincip er derfor ikke aktuel.

Med hensyn til ledninger i banearialet anerkender ØSS, at det er en forudsætning for anvendelse af gæsteprincippet, at ledningen er nedlagt i arealet efter at dette blev udlagt til banearial i 1907. Det har dog formodningen imod sig, at der i banearialet eksisterer (kloak)ledninger fra før 1907, idet en plan for samlet vandafledning af området først forelå i november 1907 - og først blev gennemført langt senere.

Ombygningen af den tidligere Amagerbane til Metro er et baneformål som ledningsejerne må respektere. Ved at vælge at placere sin ledning - vederlagsfrit - i banearialet, har ledningsejeren accepteret at måtte vige for enhver omlægning, der skyldes banens formål. ØSS henviser især til U.2000.2098 V. Når ekspropriationskommissionen i KfE 1999.291 har for-

delt udgifterne mellem parterne ud fra et påregnelighedskriterium hænger det sammen med konkrete tilsagn, der blev givet i forbindelse med ledningens etablering.

For så vidt angår passagen ved Øresundsvej skal særligt nævnes, at ØSS har den opfattelse, at ledninger i offentlige vejareal, der krydses af Metro, hvor der tidligere har været et sidespor (kulbane) umiddelbart ved siden af eksisterende banetracé, også er omfattet af gæsteprincippet. ØSS mener således ikke, at det kan være afgørende i denne sammenhæng, at Metro-en ligger en smule "udenfor" det gamle tracé - i det en sådan mindre ændring må forventes af ledningsejer - og høre under dennes "risiko". Metroens linieføring og længdeprofil ved Øresundsvej blev ændret efter ønske fra Københavns Kommune.

Med hensyn til ledninger i offentlige veje anfører ØSS, at vejlovens § 106 finder anvendelse på ledninger, der oprindeligt er placeret i offentlig vejareal, og som må flyttes af hensyn til den brug, arealets ejer vil gøre af arealet. Dette gælder både, hvis arealet fortsat er offentlig vej, der omlægges som følge af banen, og hvis arealet (ved ekspropriation) er overgået til at være banearial og herefter udnyttes til baneformål. § 106 finder således anvendelse for de af Københavns Kommune ejede ledninger i offentlige veje. Vejlovens § 106 indeholder ikke særregler for kommunale ledninger, og det er uden betydning for anvendelsen af bestemmelsen, at vejomlægningen skyldes hensynet til banen. Dette er klart forudsat af ekspropriationskommissionen i kendelse af 17. oktober 1994 vedrørende 2. spor Vamdrup-Padborg. Standpunktet understreges også meget klart af vejlovens § 20, idet begrundelsen for denne særlige bevillingsregel vedrørende hovedvejsanlæg er, at en kommune - hvis reglen ikke fandtes - skulle afholde udgifter til ledningsomlægninger i en vej, kommunen selv bestyrer, selvom omlægningen skyldtes et statsligt hovedlandvejsanlæg. Bestemmelsen i § 20 kan ikke anvendes analogt på andre anlæg. ØSS henviser ikke mindst til fortolkningen af § 20 i Ekspropriationskommissionens kendelse af 26. september 1995 vedrørende Øresundsforbindelsen.

ØSS understreger som anført i indledningen, at Kommunen i sin egenskab af ledningsejer ikke uden videre kan sidestilles med vejbestyrelsen. Kun hvis der er klar identitet mellem vejbestyrelse og ledningsejer - eksempelvis hvis der er tale om flytning af vejudstyr - kan synspunktet om egne ledninger i egne veje gøres gældende.

Med hensyn til ledninger i private fællesveje anfører ØSS, at privatvejlovens § 52 gælder på samme måde som vejlovens § 106. Der gælder ingen særlige undtagelser for kommunale ledninger, og princippet gælder, selv om kommunen måtte være tinglyst eller registreret "ejer" af arealet. Såfremt kommissionen måtte tillægge Københavns Kommunes eventuelle ejendomsret over en privat fællesvej betydning for anvendelsen af privatvejlovens § 52, gøres det subsidiært gældende, at ejendomsretten i givet fald må dokumenteres i form af skøde eller offentlig registrering.

Med hensyn til Vejindretninger og -udstyr uden for Metros arealer, henviser ØSS til vejlovens § 10, stk. 1 og 2, der fastslår som udgangspunkt, at vejbestyrelsen har såvel det administrative som økonomiske ansvar. Såfremt omkostninger til etablering eller ændring skal kunne pålægges ØSS skal der være særlig hjemmel hertil, hvilket ikke efter det foreliggende ses at være tilfældet. Dette gælder dog ikke, såfremt etableringen af Metroen fysisk nødvendiggør flytning af vejudstyr. Her må ØSS som udgangspunkt betale.

Dersom Ekspropriationskommissionen ikke måtte give ØSS fuldt medhold i ovennævnte synspunkter vedrørende gæsteprincippet, gør ØSS følgende subsidiære anbringender gældende:

- For vejarealer finder gæsteprincippet i § 106 og privatvejlovens § 52 anvendelse, hvis flytningen af ledninger er begrundet i et vejformål.

ØSS anfører, at "vejformål" skal fortolkes udvidende således, at gæsteprincippet også gælder, selvom det ikke er den vej, hvori ledningerne er placeret, der har affødt vejarbejdet. Gæsteprincippet dækker altså både den situation, at en vej i sig selv skal ombygges, og den situation, at en vej ombygges af hensyn til et udefra kommende vejanlæg. Eksempelvis er ledningsomlægninger, der følger af, at en tidligere vej eller stioverskæring af banen i niveau erstattes af en niveaufri over- eller underkørsel, omfattet af vejlovens gæsteprincip. Det samme gælder ledningsomlægninger, der følger af en omprofilering af vejen.

- For banearaler skal gæsteprincippet i praksis forstås således, at ledningsejer er forpligtet til at flytte ledninger, når dette er påkrævet af hensyn til baneformål i videste forstand.

Det fremføres af ØSS, at gæsteprincippet vedrørende banearaler skal forstås således, at ledningsejer må betale for den fulde ledningsomlægning, der er en

følge af, at en del af ledningen er placeret på banens areal og må vige som følge af baneformål. Det samme gælder ledningsomlægninger, der er en følge af, at en anden sammenhængende ledning må flyttes som følge af baneformål.

III. Øvrige synspunkter gjort gældende af ØSS:

- *Vandafledningskommissionens kendelser af gør ikke betalingsspørgsmålet vedrørende de omhandlede afløbsledninger – og medfører derfor ikke en fravigelse af gæsteprincippet. Afløbsledninger nyder ikke i sig selv en højere grad af beskyttelse end andre ledninger.*
- *For andre arealer end de under punkt I og II omtalte gælder principielt også et gæsteprincip.*
- *Hvis omlægning eller nedlæggelse af en ledning, der er omfattet af gæsteprincippet, nødvendiggør etablering af nye ledninger eller omlægning af andre ledninger, gælder det pågældende gæsteprincip også for sådanne ledninger, med mindre andet fremgår af gældende bestemmelser og aftaler.*
- *Nyt for gammel-princippet.*
- *Ledningsejerne bør medfinansiere sivetunnel ved Skøjtevej.*

ØSS anfører, at de pågældende vandafledningskommissionskendelser ikke kan påberåbes, allerede fordi der ikke i vejlovens § 106 – eller bemærkninger eller vejledning hertil – er omtalt kendelser afsagt af Københavns *Vandafledningskommission*, og da den i § 106 stk. 1 opregnede liste af instanser og myndigheder må anses for udtømmende. Der er desuden intet belæg for, at disse kendelser har foregrebet, hvem der skal betale omkostningerne ved en af baneforholdene nødvendiggjort omlægning af ledningerne. I givet fald måtte der have været pålagt en egentlig servitut vedrørende konkrete ledninger – hvilket der ikke er tale om – og dette ville have haft karakter af et ekspropriativt indgreb overfor banen, som ville have aktualiseret et erstatningsspørgsmål. Noget sådant har imidlertid ikke være behandlet af Vandafledningskommissionen.

For så vidt angår de ledninger, som skal omlægges som følge af Metro og som befinder sig på *andre arealer*, der ikke er udlagt til et bestemt formål, gælder i princippet også et gæsteprincip. ØSS anerkender dog, at der må være en formodning for, at ledningerne er nedlagt på sådanne arealer efter aftale med

ejeren og ØSS vil derfor afstå fra at gøre gæsteprincippet gældende for disse arealer.

Det er ØSS opfattelse, at betalingsspørgsmålet for nye ledninger, som alt overvejende udgangspunkt følger retstillingen for den oprindelige, nedlagte ledning. Tilsvarende gælder, hvis omlægning af en ledning nødvendiggør omlægning af andre ledninger. Ellers ville det kunne medføre en helt uoverskuelig risiko for den pågældende grundejer. En særlig undtagelse er fastsat i den under afsnit I nævnte generalerklæring.

I de tilfælde, hvor ØSS skal betale for ledningsomlægningen, kan der være tale om, at ledningsejeren opnår en økonomisk gevinst – og der må i så fald, jf. *nyt-for-gammelt-princippet*, ske en fordeling af omkostningerne, således at ledningsejeren refunderer ØSS værditilvæksten.

ØSS har valgt en udformning af *sivetunnelen ved Skøjtevej*, som er ca. 1 mio. kr. dyrere end oprindeligt forudsat. Dette er især sket for at minimere omkostningerne ved ledningsomlægningerne på dette sted. Ikke mindst Københavns Energi har nydt godt af dette og bør derfor bidrage til finansiering af meromkostningerne.

Københavns Kommune (i det følgende KK) har fremsat følgende principielle synspunkter:

KK' synspunkter fremgår af indlæg af 8. december 2003 og supplerende indlæg af 16. januar 2004, begge udarbejdet af advokat Klavs Valdemar Graversen. Synspunkterne blev uddybet under møderne den 9. og 11. marts 2004. Følgende skal fremhæves:

- *Der gælder ikke noget gæsteprincip for kommunens ledninger i egne veje, jf. også princippet i vejlovens § 20. Anlægsmyndighedens påstand om, at kommunens beføjelser henholdsvis som vejbestyrelse og ledningsejer skal holdes adskilt, strider imod princippet om den kommunale enhedsforvaltning.*
- *Gæsteprincippet i § 106 og § 52 gælder kun omlægninger, der tjener vejformål, ikke baneformål. I øvrigt har Østamagerbaneselskabet ikke hjemmel til at påberåbe sig disse bestemmelser, da selskabet ikke har kompetence som vejmyndighed.*
- *For ledninger i banearealer gælder et ulovbestemt gæsteprincip, med mindre andet fremgår af særlige aftaler eller bestemmelser. Det har også betydning om ledningsejeren ligger vederlagsfrit. Rækkevidden er*

imidlertid begrænset ud fra et påregneligheds- eller forventningsprincip, og gælder derfor ikke arbejder, som går ud over det man kunne påregne, da ledningerne i sin tid blev lagt. Ledninger udenfor banetraceet er under alle omstændigheder ikke omfattet af det ulovbestemte gæsteprincip, der gælder for ledninger beliggende i banearealet.

- *Vandafledningskommissionens kendelser vedrørende de berørte afløbsledninger fastlægger, at ledningerne skal ligge uforstyrret hen. Der kan derfor under ingen omstændigheder være tale om, at kommunen skal betale for omlægning af disse ledninger.*

Generelt om gæsteprincippet:

KK har til støtte for ovenstående bl.a. anført, at gæsteprincippet for tredjemands ledninger i offentlig vej er fastslået i vejlovens § 106. For tredjemands ledninger placeret i private fællesveje i byområder gælder gæsteprincippet i privatvejlovens § 52. Før Folketingets vedtagelse af disse bestemmelser var et ulovbestemt gæsteprincip udviklet i retspraksis – og dette gælder for så vidt stadig angående banearealer, jf. også 2000.2098 V, og på andre private arealer.

Det er en betingelse for gæsteprincippets anvendelse, at formålet med de anlægsarbejder, der nødvendiggør ledningsomlægningerne, ligger inden for hvad ledningsejeren med rimelighed måtte kunne forvente at skulle bære risikoen for, da ledningerne blev placeret på ejendommen. Med hensyn til anlægsarbejdets karakter og omfang må der, hvor Metro anlægges i et andet niveau end den hidtidige bane, være tale om anlægsarbejder, der går ud over, hvad ledningsejeren kunne forvente at skulle bære risikoen for.

Det må endvidere gælde, at hvis det pålægges ledningsejeren at gennemføre flere ledningsomlægninger end nødvendigt eller pålægges ledningsejeren at gennemføre arbejdet på en bestemt måde, som påføre ledningsejeren flere udgifter end nødvendigt, skal anlægsmyndigheden betaler herfor.

Hvis parterne har indgået en *aftale* om placering af en ledning, men ikke har reguleret spørgsmålet om betaling for fremtidige omlægninger af ledningen eller lign., vil det generelle gæsteprincip finde anvendelse, medmindre en af parterne kan bevise, at det med aftalen har været tilsigtet at fravige princippet.

Særligt om ledninger i banearealet:

Om det ulovbestemte gæsteprincip:

KKs ledninger, der er placeret i Amagerbanens areal, er alene undergivet det ulovbestemte gæsteprincip i forbindelse med ØSS' etablering af Østamagerbanen, hvis etableringen af Østamagerbanen ligger inden for hvad KK med rimelighed kunne forvente at skulle respektere, da ledningerne blev placeret i arealet. Der henvises til en taksationskendelse af 29. maj 1985, der fastslår, at en aftalt klausul om at respektere baneformål ikke kan påberåbes til støtte for varetagelse af vejformål. Desuden henvises til KFE 1999.291 (HNG-sagen), der lægger vægt på påregnelighedskriteriet. Hvis der ikke er tale om ledningsflytninger, der sker af hensyn til driften af banen, banetekniske eller sikkerhedsmæssige foranstaltninger af hensyn til banevirksomhed eller lign., falder det pågældende arbejde udenfor det ulovbestemte gæsteprincip, der gælder for banarealer, jf. U 2000.2098 V forudsætningsvis, og dom afsagt af Vestre Landsret den 3. marts 1994.

For så vidt angår *gæsteprincippets geografiske omfang*, anfører KK, at princippets anvendelsesområde er begrænset til det areal, som den pågældende grundejer besidder på det tidspunkt, hvor ledningen placeres i arealet. Hvis en ledning udenfor banearalet må omlægges som følge af banens forhold, finder banens gæsteprincip ikke anvendelse. Der henvises til KFE 1999.291 samt DSBs generalerklæring af 24. september 1942. Der er ikke i gældende ret eller praksis grundlag for at antage, at gæsteprincipet for banarealer skulle finde analog anvendelse på ledninger, der er placeret udenfor banens areal, uanset om den pågældende ledning for en del er placeret inden for banens areal. Der henvises til Boas kommentarer til vejstyrelseslovens § 57, og for så vidt angår det ulovbestemte gæsteprincip i vejlovgivningen til Folketingstidende 1962-63, tillæg A, sp. 385 f, Abitz, vejlovene med kommentarer, 1981 side 262, samt vejlovscirkulærets pkt. 55.

Særligt om Øresundsvej:

Metro krydser KKs ledninger udenfor det eksisterende banearal. Det ulovbestemte gæsteprincip til fordel for banen finder ikke anvendelse udenfor det eksisterende banearal. Der gælder ikke noget gæsteprincip for KKs ledning i KKs vejareal, jf. nedenfor.

Aftaler, kendelser m.v.:

For så vidt angår *kloakledninger* henvises til Vandafledningskommissionen Kendelse af 23. november 1914, der fastslår, at de omhandlede ledninger skal henligge uforstyrret, også i Amagerbanens areal. Vandafledningskommissionen i København varetog

samme opgaver som landvæsenskommissionerne udenfor København – og derfor må kendelser afsagt af denne anses som omfattet af § 106's undtagelsesbestemmelse. Endvidere henvises til Vandafledningskommissionens kendelse af 25. august 1969, der bl.a. afviste at godkende et krav fra banen om, at fremtidige ledningsomlægninger, som er nødvendige for jernbanedriften, skulle betales af ledningsejeren. I stedet henviser kendelsen til de sædvanlige regler om jernbaners anlæg i forhold til bestående vandafledningsanlæg. Der er i disse tilfælde tale om krydsende ekspropriationskompetence, og der er sket en afvejning af de involverede samfundsmæssige interesser. Der har altså ved etablering af disse ledninger været taget stilling til betalingspørgsmålet, og konklusionen er, at ledningsejeren skal have ret til at have de pågældende ledninger liggende uforstyrret.

Flere af KKs kloakledninger på Amager er etableret inden 1906. I det omfang ledningerne blev etableret i arealet, inden det blev udlagt til banearal, vil gæsteprincipet ikke finde anvendelse til fordel for banen.

Med hensyn til de ledninger, der vederlagsfrit er placeret i banearalet efter dette tidspunkt, er KK kun forpligtet til at betale for flytningen, hvis denne er påkrævet af hensyn til formål, som KK måtte kunne forudse at skulle bære risikoen for, og hvis ikke andet er aftalt eller fastslået i en kendelse. Etableringen af Østamagerbanen under det nuværende terræn eller på højbane går ud over, hvad ledningsejeren med rimelighed kunne forvente at skulle bære risikoen for.

Ledninger i offentlige veje:

Kommunen er ejer:

Gæsteprincipet finder ikke anvendelse i forhold til KK's ledninger i KKs (kommunale) veje, allerede fordi KK som ledningsejer ikke ligger som gæst i KKs egne veje. At skelne mellem kommunen som vejmyndighed / grundejer og ledningsejer strider imod princippet om den kommunale enhedsforvaltning, jf. kommunestyrelseslovens §§ 2 og 11.

Vejformål:

Anvendelse af gæsteprincipet i § 106, stk. 1 forudsætter (i givet fald), at de pågældende ledningsomlægninger er en nødvendig følge af vejarbejde, der tjener vejformål. Der henvises til Folketingstidende 1971-72, tillæg A, sp. 1157 og B sp. 1791, Abitz, vejlovene med kommentarer, 1981, side 259, samt Vejdirektoratets afgørelse af 19. marts 1999. Også den status, som det pågældende areal havde, da ledningerne blev placeret i arealet er afgørende, jf. Vej-

direktoratets afgørelse af 15. januar 2002. Endvidere har Trafikministeriet udtalt i en afgørelse af 19. marts 2003, at gæsteprincippet ikke finder anvendelse på ledninger, der omlægges som følge af nedlæggelse af vej. Der henvises endvidere til ministeriets afgørelser af 18. februar 1987 og 14. maj 1998, samt 7. september 2001.

Ligeledes må det følge af formålsbestemmelsen i vejlovens § 10, at ledningsarbejder, der er begrundet i anlægsarbejder, der gennemføres af andre hensyn end vejformål, ikke skal betales af ledningsejeren. At arbejderne hovedsagligt skal tjene vejformål vil sige, at der er tale om vejarbejder, som gennemføres af hensyn til vejens færdselsmæssige og vejtekniske funktion.

Hvis det er nødvendigt at omlægge ledninger i eksisterende veje, fordi der anlægges nyt vejanlæg på et areal, der ikke tidligere har været udlagt til vejareal, finder § 106 ikke anvendelse.

Kompetence:

Hvis vejarbejde gennemføres af en anden myndighed end vejmyndigheden, vil gæsteprincippet i vejlovgivningen som udgangspunkt ikke finde anvendelse, da det ifølge vejlovens § 10, stk. 2, er vejmyndigheden, der som udgangspunkt bestemmer, hvilket arbejde der skal udføres, og det er således også vejmyndigheden, der kan påberåbe sig § 106. Der henvises til F.J Boas kommentar til den tidligere vejbestyrelseslov.

Hvor vejarbejdet er nødvendiggjort af omlægningsarbejder på banearreal finder § 106 som udgangspunkt ikke anvendelse. Hvis en vej således nedlægges eller afskæres som følge af, at Metroen skærer gennem vejens tidligere forløb, er der ikke tale om vejformål, men baneformål.

En offentlig myndighed, som er vejmyndighed, eller som er tillagt vejmyndighed ved lov til brug for en konkret anlægsopgave eller lignende, jf. også I U 1999.190 Ø (A/S Øresundsforbindelsen), kan efter omstændighederne påberåbe sig gæsteprincippet med den fornødne respekt for vejlovens § 20 m.v. Modsetningsvis gælder, at offentlige myndigheder eller andre, der ikke er tillagt vejmyndighed, ikke kan påberåbe sig vejlovens § 106 i forbindelse med udførelsen af anlægsarbejder.

KK finder ikke, at ØSS i medfør af Ørestadsloven har den fornødne kompetence til at etablere eller ombygge veje, og ØSS kan således heller ikke påberåbe sig gæsteprincippet i vejlovens § 106 og § 52. Dette

understreges også af, at ØSS ikke som vejmyndighed har tilbudt at betale for etablering og ændring af vejindretninger, jf. vejlovens § 10, stk. 2.

Om vejlovens § 20:

KK påstår *subsidiært*, at såfremt Ekspropriationskommissionen ikke er enig i, at gæsteprincippet ikke finder anvendelse som følge af ovennævnte, vil betalingsspørgsmålet kunne afgøres ud fra de principper, der følger af vejlovens § 20. Princippet i vejlovens § 20 taler således for, at udgifterne til omlægningen af KKs ledninger, der hidtil har været placeret i kommuneveje, må afholdes af ØSS som anlægsmyndighed, når ledningerne skal omlægges, fordi de pågældende vejarealer inddrages til anlæg af Metro 3.

Ledninger i private fællesveje:

Private fællesveje, der er udmatrikuleret, kan være *ejet af en offentlig myndighed*, herunder KK. Her vil KKs ledninger heller ikke være underlagt gæsteprincippet, allerede fordi de er placeret i KKs eget areal. For så vidt angår KKs ledning i private fællesveje, de ejes af andre end KK, gælder gæsteprincippet i § 52 som udgangspunkt. Bestemmelsen kan imidlertid kun påberåbes af vejmyndigheden, og ØSS ses ikke i Ørestadsloven eller i øvrigt at have kompetence til at påberåbe sig bestemmelsen.

Hvad angår *ledninger til gadebelysning, vejafvanding m.v.* på disse private fællesveje, bemærkes, at disse ledninger i almindelighed er en del af vejen og derfor ejes af vejejerne – og da vejejerne ikke kan anses som gæster i egne veje, vil disse ledninger allerede af den grund ikke kunne være omfattet af gæsteprincippet.

Ombygning contra nyanlæg:

Gæsteprincippet i vejlovens § 106 kan ikke medføre, at ledningsejeren skal afholde udgifter til omlægning af ledninger i veje i forbindelse med etablering af et nyt vejanlæg, selvom arealet også tidligere har været anvendt til vejformål, i hvert fald ikke når det nyetablerede anlæg er væsentligt forskelligt fra det tidligere anlæg. Det har f.eks. karakter af (egentligt) nyanlæg, når en vej til kørende trafik nedlægges, og der i stedet etableres en væsensforskellig gangtunnel, der primært har til formål at sikre adgang til en stationsbygning.

Tilsvarende gælder banearrealer. Hvis arealet – f.eks. efter at have været udlagt til vejareal i en række år – på ny bliver udlagt til banearreal, lever gæsteprincippet ikke op igen. I det tilfælde må ombygningen af

den pågældende vej anses for etablering af et nyt anlæg, hvor gæsteprincippet ikke finder anvendelse.

Ledninger i andre arealer:

Udenfor vej- og banarealer gælder et ulovbestemt gæsteprincip. Når et areal ikke udlagt til et bestemt formål, er grænserne for, hvilket hensyn grundejeren kan varetage under påberåbelse af gæsteprincippet, imidlertid videre end for arealer, som er udlagt til vej- eller baneformål ved ledningens etablering. Etablering af Metro på arealer, der ikke er udlagt til banearreal, falder uden for det formål, som en ledningsejer kunne forvente at skulle bære risikoen for, da ledningerne blev placeret.

For arealer af denne art, som ejet af KK, gælder også, at KK ikke kan anses som gæst i eget areal.

Nyt-for-gammelt-princippet:

Hvor der etableres nyt vejudstyr eller ledningsanlæg frem for at flytte det eksisterende, vil ejeren af det pågældende anlæg alene være forpligtet til at betale en del af udgifterne til det nye anlæg, hvis det dokumenteres, at ejeren opnår en berigelse ved et nyt anlæg. I det omfang det konkret kan godtgøres, at ledningsejeren opnår en berigelse eller en besparelse af vedligeholdelsesudgifterne, kan det gøres gældende at differencen i værdien af det eksisterende anlæg og det nye anlæg skal afholdes af ejeren af anlægget. Det er ØSS, der skal løfte dokumentationsbyrden for, at der er opnået en berigelse el. besparelse.

Sivetunnel ved Skøjtevej.

Nærværende sag omfatter alene omkostninger ved ledningsomlægninger, og kommissionen har ikke noget grundlag for at pålægge KK at bidrage til betaling af meromkostninger til sivetunnelen i Tårnby Kommune, som er afholdt uden aftale med KK.

Parternes påstande vedrørende de enkelte ledninger:

På baggrund af de fremførte principielle synspunkter nedlagde parterne ved møderne den 9. og 11. marts 2004 påstand om betalingsspørgsmålet i relation til de enkelte ledninger eller grupper af ledninger. Påstandene, som ikke er gengivet i denne kendelse, fremgår af de på møderne fremlagte Skema 1 og Skema 2 med rettelsesblade, jf. forhandlingsprotokollen side 118.

Ekspropriationskommissionen har afsagt følgende

Kendelse

Ved afsigelsen af kendelsen er det for så vidt angår ledninger beliggende i Københavns Kommune alene formanden og de af trafikministeren udpegede medlemmer, der har afgivet stemmer, idet der i kommissionen har været enighed om, at de af Københavns kommune udpegede repræsentanter må anses for inhabile, jf. ekspropriationsproceslovens § 10, stk. 2.

Der er ikke for kommissionen oplyst noget nærmere om omkostningerne ved omlægning af de omhandlede ledninger. Kendelsen omfatter derfor kun de principper, der skal gælde for betalingsspørgsmålet, samt hvem der skal pålægges betalingsforpligtelsen for den enkelte ledning. Kendelsen indeholder derfor ikke noget om de beløb, der skal betales eller refunderes, ej heller hvor der er tale om en deling af udgifterne.

Med hensyn til principperne for betalingsspørgsmålet skal det indledningsvis bemærkes, at det som udgangspunkt må lægges til grund, at der gælder et ulovbestemt gæsteprincip for ledningers tilstedeværelse i fremmede arealer, med mindre andet fremgår af gældende love og bestemmelser, pålagte deklarationer eller indgåede aftaler. Indholdet af gæsteprincippet afhænger imidlertid af de omstændigheder, hvorunder ledningen er anbragt i arealet, ligesom det kan være modificeret ved gældende bestemmelser og aftaler. I det følgende sondres overordnet imellem, om der er tale om banarealer, offentlige veje, private fællesveje eller andre arealer.

Ledninger i banarealer:

For langt den største del forløber Metroens tracé i eksisterende banearreal. Amagerbanen er ikke nedlagt, hvilket som påpeget af anlægsmyndigheden kun kan ske ved lov, og selv om banen ikke har været i drift i en årrække, er der fortsat tale om et banearreal.

Placeringen af ledninger i Amagerbanens arealer er sket over en meget lang årrække, og de vilkår, der i tidens løb er fastsat for placeringen, varierer en del.

Hvis der ikke foreligger konkrete aftaler eller bestemmelser for den enkelte ledning må udgangspunktet være, at ledningen ligger som gæst i arealet, og at ledningsejeren må betales for flytningen, dersom det er nødvendigt af hensyn til ejerens naturlige brug af arealet.

I en række tilfælde er der fra banens side givet tilladelse til placering af ledningen i banarealet, uden at spørgsmålet om betaling for flytning er omtalt i tilladelsen. Det må i disse tilfælde lægges til grund, at ledningsejeren har fået lov til at lægge ledningen som "gæst" uden vederlag. Selv om der i sin tid er givet en "teknisk godkendelse", er det ikke ensbetydende med, at banen har fraskrevet sig retten til at disponere over banarealet. Ledningsejer har bevisbyrden for det modsatte. Der kan henvises til landsrettens afgørelse i U2000.2098 V.

I en række tilfælde er der i tilladelsen indsat en klausul om, at ledningsejeren skal betale for flytningen, hvis det er nødvendigt af hensyn til "banens tarv." Denne pligt kan efter kommissionens opfattelse ikke indskrænkes til de tilfælde, hvor den brug af arealet, som nødvendiggør flytningen, var påregnelig ved ledningens etablering. Som alle andre forhold i samfundet er banedriften genstand for en stadig udvikling. Hvad der er naturligt og selvfølgelig i dag, kunne måske ikke forudses ved etablering af en ledning f.eks. i 1930'erne. Man måtte imidlertid også den gang kunne forudse, at der med tiden ville ske en teknisk og trafikals udvikling i banedriften, som ville nødvendiggøre udbygninger og forandringer, som ville kunne påvirke mulighederne for ledningens uforstyrrede tilstedeværelse på banarealet. Hvis de foranstaltninger, som nødvendiggør flytning af ledningen, må betragtes som nødvendige eller naturlige for banedriften i dag, kan det ikke ændre ledningsejerens forpligtelse i henhold til gæsteprincippet, at den konkrete foranstaltning ikke kunne forudses, da ledningen blev etableret. På tilsvarende vis må ledningen i banarealet respektere de til enhver tid gældende sikkerhedskrav for banen, og ledningsejeren må betale for de foranstaltninger, der er nødvendige for overholdelse af sikkerhedskravene.

Efter kommissionens opfattelse må såvel etablering af stationer og teknikrum på banarealer, samt ændring af banens længdeprofil med henblik på at etablere niveaufri vejpassager, anses for naturlige elementer i banedriften. Kommissionen finder ikke, at der med det foreliggende projekt kan peges på forandringer i banarealet, som ud fra et påregnelighedssynspunkt ikke kan anses som foretaget af hensyn til "banens tarv".

Det er herefter kommissionens opfattelse, at udgangspunktet må være, alle ledningsomlægninger på banarealet må betales af ledningsejeren.

Det samme gælder etablering af nye ledninger samt ledningsomlægninger uden for banarealet, som er en

nødvendig følge af omlægningen af en ledning i banarealet. Dette må dog modificeres i de tilfælde, hvor en tilladelse henviser til DSB's generalerklæring af 24. september 1942, idet der her er fastsat en fordeling af udgifter indenfor og udenfor banarealet.

Bortset fra de tilfælde, hvor en ledningsflytning udenfor banarealet er nødvendiggjort af en ledningsomlægning i banarealet, kan gæsteprincippet ikke påberåbes for arealer udenfor banarealet. Dette gælder bl.a. for de ledninger, der er omfattet af krydsningen ved Øresundsvej. Kommissionen må vurdere betalingssspørgsmålet på grundlag af det projekt, der er godkendt af kommissionen, uanset hvad der nærmere ligger bag den endelige udformning af projektet. I det omfang Metroen krydser Øresundsvej udenfor det nuværende banareal, kan gæsteprincippet for banarealer derfor ikke påberåbes, selv om krydsningen ligger tæt ved banarealet, og at gæsteprincippet ville gælde, hvis man havde valgt den hidtidige banetracé. At der på et tidspunkt har været kulbanespor på en del af arealet kan ikke ændre dette.

Med hensyn til betydningen af de af kommunen påberåbte kendelser fra Vandafledningskommissionen, er det kommissionens opfattelse, at disse kendelser ikke er afgørende for betalingssspørgsmålet. Der ses ikke ved kendelserne at være pålagt banarealet nogen servitutmæssige forpligtelser vedrørende konkrete ledninger, hvilket som påpeget af anlægsmyndigheden ville kræve en ekspropriationsbeslutning og behandling af erstatningsspørgsmålet i den forbindelse. Tværtimod er det i kendelserne forudsat, at der efterfølgende må søges "mindelig Overenskomst opnået mellem Københavns Magistrat og de Grundejere, fra hvis Ejendomme der skal erhverves Arealer til stedsevarende eller midlertidig Brug for Anlægget, eller på hvis Ejendomme det vil være nødvendigt at lægge servitutmæssige Forpligtelser." Der foreligger ikke oplysninger om sådanne aftaler eller om efterfølgende servitutpålæg i øvrigt. Der ses heller ikke ved kendelserne at være foretaget nogen afvejning af de hensyn, som gør sig gældende ved krydsning af to anlæg, der begge tjener væsentlige samfundsmæssige interesser. Den ret, som ledningerne ifølge kendelserne har til at ligge uforstyrret må betegnes som en "uskadelig benyttelsesret", og ikke en ret til i al fremtid at forblive på banarealet, hvis hensyn til banen nødvendiggør noget andet. Da banen er etableret før afløbsledningerne, er det herefter kommissionens opfattelse, at det sædvanlige gæsteprincip må gælde også for disse ledninger.

Det samme gælder for de ledninger, der er omfattet af Vandafledningskommissionens kendelse af 25. august 1969, hvori det er anført, "at der ved senere forandringer af baneforholdene må gælde de sædvanlige regler om jernbaners anlæg i forhold til bestående vandafledningsanlæg."

Ledninger i offentlige veje:

Udgangspunktet for disse ledninger er § 106 i lov om offentlige veje, hvorefter ledningsejeren skal betale for nødvendige flytninger af ledninger i forbindelse med vejens regulering eller omlægning.

Kommissionen er enig med kommunen i, at dette gæsteprincip kun gælder, hvis ledningsomlægningen skyldes vejformål, jf. lovens ordlyd. Der er imidlertid tale om vejformål, selv om vejreguleringen eller vejomlægningen ikke er noget, som vedkommende vejbestyrelse har taget initiativ til, men skyldes udefra kommende omstændigheder. Dette er efter kommissionens opfattelse særligt indlysende, når vejomlægningen skyldes, at der skal skabes en niveaufri krydsning mellem vej og bane. En sådan krydsning mellem vej og bane er et fælles bane- og vejformål, som falder ind under forudsætningerne i § 106. Etablering af niveaufri krydsninger sker løbende i forbindelse med nedlæggelse af niveauoverkørsler på stats- og privatbaner; f.eks. hvor der etableres dobbeltspor eller hvor overkørslerne skal sikres på grund af øget hastighed på banen. Det er fast praksis, at § 106 anvendes i disse situationer. Der er derfor ikke i relation til vejlovens gæsteprincip noget grundlag for at modificere princippet ud fra et påregnelighedssynspunkt som påstået af kommunen.

Selv om en bestående overkørsel, der også anvendes af motorkøretøjer, ændres til en stioverføring, er der tale om vejformål. De bestående veje anvendes også af gående og cyklister. Det er et afgørende element i hele projektet, at der skal etableres fornødne passagemuligheder, og det er uden tvivl et vejformål at sikre dette. Dette gælder også, selv om stioverføringen etableres ved siden af den eksisterende overkørsel. Det er helt almindeligt, at nye niveaufri passager etableres ved siden af bestående overkørsler, bl.a. for at sikre passagemuligheden under anlægsarbejdets udførelse.

At det er et nyt anlæg, der foranlediger vejomlægninger, har ingen betydning for anvendelsen af gæsteprincippet. Ellers ville vejlovens § 20 være overflødig.

Kommunen har gjort gældende, at gæsteprincippet ikke gælder for kommunens ledninger i kommunens

veje. Kommunen har anført, at man ikke kan ligge som "gæst" i eget areal. Desuden er henvist til princippet i vejlovens § 20, som netop har til formål at undtage kommunale og fælleskommunale ledninger i kommunale veje fra gæsteprincippet i § 106.

Om forståelse af vejlovens § 20 skal henvises til den meget grundige gennemgang i kendelse afsagt den 26. september 1995 af ekspropriationskommissionen vedrørende anlægget af en fast forbindelse over Øresund (Udskrift af forhandlingsprotokollen, 57. hæfte). Det må lægges til grund, at § 20 er en bevillingsregel, som efter sit indhold og forhistorie kun gælder ved anlæg af hovedlandeveje, og at denne bestemmelse, som også omfatter fælleskommunale ledninger, ikke kan anvendes analogt ved andre anlæg.

Kommissionen finder dog ikke, at der hverken med den nævnte kendelse - som vedrører en HNG-ledning, og hvori det bl.a. er nævnt, at "HNG i hvert fald ikke er vejejer" og "ikke i kraft af ejerforhold kan gøre krav på en særlig retsstilling i offentlig vej" - eller i øvrigt er grundlag for at foretage den modsætningslutning, at gæsteprincippet uden videre kan gøres gældende for egne ledninger i egne veje, når omlægningen ikke skyldes et hovedvejsanlæg. § 106 tager ikke stilling til spørgsmålet om, i hvilket omfang andre myndigheder end vejbestyrelsen kan gøre gæsteprincippet gældende. Det er imidlertid fastsat i ekspropriations- og taksationspraksis, at dette er tilfældet. Boas skriver i kommentarer til vejbestyrelsesloven (side 220) om betaling for flytning af ledninger, anbragt i eller på offentlige veje, når flytningen skyldes andre myndigheders forhold (f.eks. statsbanernes), følgende: Hvor ledningsejeren er identisk med vejbestyrelsen, må anlægsmyndigheden afholde udgifterne i forbindelse med ledningsomlægninger som følge af vejanlægget. Hvor ledningsejeren ikke er identisk med vejbestyrelsen, må ledningsejeren selv afholde udgifterne i forbindelse med ledningsomlægningen som følge af nye vejanlæg.

Som anført af Østamagerbaneselskabet har ekspropriationskommissionen vedrørende statsbaneanlæg i Jylland i kendelse af 17. oktober 1994 fastslået, at de berørte kommuner selv måtte betale for omlægning af kommunale ledninger i offentlige veje i henhold til vejlovens § 106.

Det er ekspropriationskommissionens opfattelse, at en udefra kommende myndighed, som foranlediger en vejomlægning og en deraf følgende ledningsomlægning, ikke kan påberåbe sig gæsteprincippet i § 106, dersom det kan fastslås, at der en identitet mellem vejbestyrelsen og ledningsejeren.

Hvor der er tale om ledninger til gadebelysning, må dette føre til, at gæsteprincippet ikke kan gøres gældende. Anlægsmyndigheden må betale for disse ledningsflytninger. Det samme gælder flytning af vejbelysningsmaster og andet vejudstyr.

Når det derimod drejer sig om forsynings- og afløbsledninger, er spørgsmålet mere tvivlsomt. Efter kommissionens opfattelse kan alle kommunens virksomheder ikke uden videre sidestilles med kommunen som vejbestyrelse. Indenrigsministeren har i en besvarelse af 21. juli 1998 på et spørgsmål om prisfastsættelser m.v. af forbrugsafgifter bl.a. udtalt følgende: "Det antages efter de kommunale tilsynsmyndigheders praksis, at kommuners varetagelse af forsyningsvirksomhed i henhold til de såkaldte kommunalfuldmagsregler skal hvile i sig selv. Det indebærer, at forsyningsvirksomhedernes udgifter – medmindre andet er bestemt i lovgivningen om den pågældende forsyningsvirksomhed – fuldt ud skal finansieres over taksterne, således at udgifter og indtægter balancerer over en årrække."

Princippet i § 2 i den kommunale styrelseslov om den kommunale enhedsforvaltning må på afgørende vis siges at være modificeret i relation til sådan virksomhed. Der er efter den kommunale styrelseslov ikke noget til hinder for, at forsyningsvirksomheden udskilles til særlige selskaber. Selv hvor dette ikke er sket, vil den enkelte forsyningsvirksomhed ofte have egen bestyrelse.

Det er på denne baggrund kommissionens opfattelse, at der i relation til Københavns Energis ledninger ikke er en sådan identitet mellem ledningsejeren og vejbestyrelsen, at dette kan give grundlag for at fastslå, at gæsteprincippet i vejlovens § 106 ikke skal gælde for disse ledninger, på samme måde som gæsteprincippet gælder for andre ledninger.

Det skal tilføjes, at kommissionen ej heller finder, at kommunens argumenter vedrørende indgreb i kommunens "ejendomsret" til vejarealerne kan føre til et andet resultat. Kommuner kan næppe siges at have en ejendomsret i traditionel forstand til offentlige vejarealer. Eksempelvis vil vejarealet uden videre overgå til amtet, hvis amtsrådet i henhold til vejlovens § 21 bestemmer, at kommunevejen skal optages som landevej.

Kommissionen finder på denne baggrund, at Københavns Energi som ledningsejer må betale for ledningsomlægninger også i kommunens egne offentlige veje, hvis omlægningen skyldes vejformål.

Ledninger i private fællesveje:

Efter kommissionens opfattelse finder gæsteprincippet i privatvejslovens § 52 anvendelse på samme måde som gæsteprincippet i § 106 i lov om offentlige veje.

Kommissionen finder endvidere, at dette må gælde uanset om kommunen måtte være tinglyst eller registreret ejer af vejarealet.

Omkostninger ved drift og vedligeholdelse af private fællesveje påhviler vejens brugere, også hvis vejarealet ejes af kommunen. Ved ledningsflytninger, der sker som følge af vejens omlægning og regulering, vil udgifterne uden nogen tvivl blive pålagt ledningsejeren i henhold til § 52.

Hvis vejomlægningen tjener vejformål, må ledningsejeren derfor afholde udgifterne herved, selv om vejomlægningen alene skyldes Metroprojektet.

Følgenvirkninger af ledningsflytninger i vejarealer:

Hvis flytning af en ledning i et vejareal nødvendiggør etablering af nye ledninger eller flytning af andre ledninger i eller udenfor dette areal, gælder betalingspligten også sådanne ledninger.

Kompetence til påberåbelse af gæsteprincipperne i vejlovene:

Med hensyn til kommunens påstand om, at Østamagerbaneselskabet hverken har status som vejbestyrelse eller som vejmyndighed, og at selskabet derfor ikke har kompetence til at påberåbe sig gæsteprincipperne i § 106 i lov om offentlige veje eller § 52 i lov om private veje, bemærkes følgende:

Østamagerbaneselskabet, der er et 100 % offentligt ejet selskab, skal i henhold til lov om Ørestaden m.v. varetage opgaven som anlægsmyndighed for dette projekt, som udføres med hjemmel i loven. Det er i den forbindelse selskabets opgave at forestå de vejomlægninger m.v., som indgår i projektet, således som det er vedtaget af ekspropriationskommissionen. Det er derfor uden betydning for anvendelsen af principperne i § 106 og § 52, om Østamagerbaneselskabet har status som vejbestyrelse/vejmyndighed eller ej. Som nævnt har det været fast antaget, at gæsteprincippet også finder anvendelse for f.eks. projekter under statsbanerne, der heller ikke har status som vejbestyrelse/vejmyndighed.

Ledninger i andre arealer:

Østamagerbaneselskabet har tilkendegivet, at man principielt finder, at der gælder et ulovbestemt gæ-

steprincip for sådanne arealer, og at selskabet ved ekspropriation af arealet indtræder i den hidtidige ejers rettigheder i relation til sådanne ledninger. Hvis ledningen ikke er sikret ved deklaration eller aftale, og der ikke er betalt vederlag for anbringelsen af ledningen på arealet, må der derfor som udgangspunkt være for pligt for ledningsejeren til at bekoste en flytning af ledningen, hvis det er nødvendigt af hensyn til ejerens benyttelse af arealet.

Østamagerbaneselskabet afstår imidlertid fra at gøre et sådant gæsteprincip gældende, idet der er en formodning for, at ledningsejeren ved aftale eller på anden vis har sikret sig, at ledningen kan forblive på arealet.

Ekspropriationskommissionen kan tilslutte sig dette, hvilket indebærer, at Østamagerbaneselskabet betaler ledningsomlægninger uden for bane- og vejarealer, som ikke er foranlediget af ledningsflytninger inden for sådanne arealer.

Sivetunnel ved Skøjtevej.

Kommissionen vil ikke bestride, at den af Østamagerbaneselskabet valgte udformning af sivetunnelen især er sket for at minimere omkostningerne ved ledningsomlægningerne på dette sted. Østamagerbaneselskabet har imidlertid truffet beslutningen uden aftale med de involverede ledningsejere, og uanset at de havde tilkendegivet, at de ikke ville bidrage til finansieringen. På denne baggrund finder kommissionen ikke, at den har grundlag for at pålægge ledningsejerne at deltage i finansiering af tunnelen.

Princippernes udmøntning på de enkelte ledninger:

I nedenstående skema er det anført, hvad de af kommissionen fastsatte betalingsprincipper betyder i relation til den enkelte ledning eller ledningsgruppe.

Grupperne omfatter de ledninger, som efter parternes samstemmende opfattelse bør behandles ens. Det er anført i skemaet hvilke ledningsflytninger, der skal betales af henholdsvis Østamagerbaneselskabet (ØSS) og ledningsejeren (KK), eller for hvilke udgiften skal deles mellem parterne.

Kommissionen kan ikke på det foreliggende grundlag fastsætte præcist, hvorledes en eventuel deling af udgifter skal finde sted. I nogle tilfælde skal omkostningerne til omlægningen deles mellem parterne i forhold til de hidtidige ledningers længde i henholdsvis banearealer, vejarealer og andre arealer. Hvis en sådan ledning nedlægges og erstattes med en nye ledning, er det udgangspunktet, at den samme forholdsommæssige fordeling skal gælde for omkostningerne til etablering af den nye ledning. Parterne opfordres til at forhandle grundlaget for en deling, idet dette spørgsmål i givet fald vil kunne forelægges for kommissionen, hvis enighed ikke kan opnås.

I nogle tilfælde er det anført, at der evt. skal ske kompensation vedrørende "nyt for gammelt", nemlig hvis Østamagerbaneselskabet skal afholde udgiften, men ledningsejeren evt. vil opnå en fordel ved omlægningen eller udskiftningen. Også på dette punkt opfordres parterne til at forhandle spørgsmålet med mulighed for, at sagen kan forelægges for kommissionen i tilfælde af uenighed.

For nogle af ledningernes vedkommende har der på forhånd været enighed om betalingsspørgsmålet. Kommissionen har uden nærmere prøvelse lagt denne enighed til grund. De pågældende ledninger er for fuldstændighedens skyld medtaget i skemaet.

Lednings- og kortbetegnelser refererer til ledningsprotokollen og fremgår i øvrigt af de af parterne fremlagte Skema 1 og Skema 2 som anført ovenfor.

Udgiftsfordeling vedrørende de enkelte ledninger fastsættes således:

Københavns Kommune.			
Kort nr. 18-4-42-243 – Øresundsvej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
E3000 E3013 E3016 E3020			Enighed mellem parterne.
	H3000 G3000 G3010 E3011		Vejformål – Vejlovens § 106.

		E3022	Fordeling gadebelysning/elforsyning. Evt. kompensation "nyt for gammelt".
	E3010		Bane- og vejformål. Gæst i banearreal/ Vejlovens § 106.
		E3151	Vejudstyr. Delvis gæst på banearreal. KK betaler kun for denne del.
	A3021 m.fl.		Bane- og vejformål. Gæst i banearreal/ Vejlovens § 106. Gælder også følgende ledninger, som skal omlægges p.g.a. denne ledning: A3100, A3101, A3102, A3103, A3104, A3105, A3106, A3107, A3108, G3044
Kort nr. 18-4-42-244 – Krimsvej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
E3040 E3050			Enighed mellem parterne.
Kort nr. 18-4-42-245 og 18-4-42-246 – Italiensvej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
	H3009 H3011 H3015 F3003 F3006		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
	G3040 G3038		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
	F3009 F3011		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
	H3013 H3014 G3029 G3033		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
	A3046 A3047		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
		F3002	Delvis vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52. ØSS betaler den del, der skyldes udvidelse af banearreal. Forbehold i tilladelse til F3010 gælder ikke denne ledning.
A3044			Ikke vejformål (teknikrum). Betydning af stitunnel underordnet i denne sammenhæng.
F3014 G3060			Ikke vejformål (teknikrum).
E3160 E3163			Deklaration fra 1929. Evt. kompensation "nyt for gammelt".
		E3161	Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52. Fordeling gadebelysning/elforsyning. Evt. kompensation "nyt for gammelt".
		F3010	Baneformål. Gæst i bane. Deling i henhold til generalklausul. Ikke fornødent forbehold i tilladelse af 19/5-1995 for fravigelse af delingsprincippet.
	A3043		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
	H3010 G3039		Baneformål på banearreal. Vejformål udenfor banearreal (stitunnel). Gæst i bane/privatvejslovens § 52.
A3040 A3041			Skal kun forstærkes udenfor eksisterende banearreal p.g.a. baneudvidelse (ekstra spor).
		E3061 E3062 E3063 E3064	Baneformål. E3062 og E3064 gæster i bane. Flytning af E3061 og E3063 hænger sammen hermed. Stitunnel ses ikke i sig selv at nødvendiggøre flytning af ledningerne, men fordyrer omlægningen. Deling efter samme principper som i generalklausulen.
		E3060	Baneformål. Forstærkning/sænkning på banearreal betales af KK og udenfor banearreal af ØSS.

Kort nr. 18-4-42-247 – Stitunnel mellem Pallesvej/Råmundsvej og Kirsten Kimersvej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
	E3025 F3025		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
		E3023	Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52. Fordeling gadebelysning/elforsyning. Evt. kompensation "nyt for gammelt".
		G3070 E3070 F3020 E3080	Baneformål. Forstærkning/sænkning på baneareal betales af KK og udenfor baneareal af ØSS.
Kort nr. 18-4-42-248 – Formosavej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
A3068 A3070 A3072			Enighed mellem parterne.
		A3071 A3083	Baneformål. Forstærkning/sænkning på baneareal betales af KK og udenfor baneareal af ØSS.
		A3080 A3081	Betales af ØSS, da baneformål udenfor baneareal, men ligedeling af merudgifter som følge af, at forstærkning ikke blev foretaget ved etablering trods ØSS' henstilling (tabsbegrænsningspligt).
H3020			Baneformål udenfor eksisterende baneareal.
		E3085 G3100	Baneformål. Forstærkning/sænkning på baneareal betales af KK og udenfor baneareal af ØSS.
Kort nr. 18-4-42-249 – Hedegårdsvej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
H3110 E3170			Enighed mellem parterne.
		H3120	Baneformål. Betales af KK i eksisterende baneareal og af ØSS udenfor baneareal (Ikke vejformål her, da vejen ikke omlægges).
H3100 H3090			Baneformål udenfor eksisterende baneareal.
		E3130	Baneformål. Betales af KK i eksisterende baneareal og af ØSS udenfor baneareal (Ikke vejformål her, da vejen ikke omlægges).
Tårnby Kommune.			
Kort nr. 18-4-42-251 – Vægtergangen:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
E3562			Enighed mellem parterne.
	E3505 G3504		Enighed mellem parterne.
		E3560	Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52. Deling vejareal/privat areal.
	E3561 E3567 E3572 E3568 E3569 E3571 E3573 G3502 G3503 G3505		Vejformål (stitunnel) – Privatvejlovens § 52.
E3570			Baneformål udenfor eksisterende baneareal.
	G3501		Baneformål (sikkerhedskrav).

Kort nr. 18-4-42-254 – Søværnet:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
	E3522		Enighed mellem parterne.
Kort nr. 18-4-42-255 – Saltværksvej:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
	E3507 E3510		Enighed mellem parterne.
	E3506 G3511		Bane- og vejformål. Gæst i banearreal/ Vejlovens § 106.
		E3513	Baneformål. Gæst i bane. Deling i henhold til generalklausul.
Kort nr. 18-4-42-256 – Alléen:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
E3503			Enighed mellem parterne.
E3508			Baneformål udenfor eksisterende banearreal.
		G3531	Baneformål. Betales af KK i eksisterende banearreal og af ØSS udenfor banearreal
Kort nr. 18-4-42-257 – Skøjtevej/Oberts Kochs Allé:			
ØSS	KK	ØSS/KK	Bemærkninger
E3504			Ledning berøres ikke. Ikke fornødent grundlag for at pålægge KK medfinansiering af sivetunnel.
	E3511		Bane- og vejformål. Gæst i banearreal/ Vejlovens § 106.
E3500 E3501			Baneformål udenfor eksisterende banearreal.

Med hensyn til spørgsmålet om godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand må det lægges til grund, at der har været behov for juridisk bistand i betydeligt omfang, og at begge parter advokater har bidraget til en værdifuld forberedelse af sagen og til en hensigtsmæssig fremlæggelse af sagen for kommissionen. På denne baggrund har kommissionen fastsat en godtgørelse til Københavns Kommune på 400.000 kr.

Herefter bestemmes:

Udgifterne til de fornødne ledningsomlægninger afholdes af henholdsvis Østamagerbaneselskabet og Københavns Kommune således som det fremgår af ovenstående skema.

I godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand tillægges der Københavns Kommune.....400.000 kr.

Denne kendelse er afsagt i henhold til lovbkg. nr. 672 ag 19. august 1999 § 17 og § 29.

Således passeret.

Erling Christensen

/Sine H. Kjeldsen.

Udskriftens rigtighed bekræftes

Isabel Gottlieb